

นวัตกรรมสีเขียว การจัดการด้านสิ่งแวดล้อม ความได้เปรียบทางการแข่งขัน
และการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียที่มีต่อผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืน
ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง
Effects of Green Innovation, Environmental Management, Competitive
Advantage and Stakeholder Engagement on the Sustainable
Performance of Small and Medium Enterprises
in the Lower Northern Thailand

¹เจนปรียา แคล้วสูงเนิน, ²วิจิตรา จำลองราษฎร์ และ ³ภัทรสิริ กุนเดชา
¹Chenpiya Khlaeosungnoen, ²Wichitra Chamlongrath and ³Phattarasiri Khundacha

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
Faculty of Management Science, Pibulsongkram Rajabhat University, Thailand.
E-mail: ¹janepreeya.k@psru.ac.th, ²wichitra.j@psru.ac.th, ³pattarasiri.g@psru.ac.th

Received August 8, 2024; Revised October 1, 2024; Accepted October 9, 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษานวัตกรรมสีเขียว การจัดการด้านสิ่งแวดล้อม ความได้เปรียบทางการแข่งขัน การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย และผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง และ 2) เพื่อศึกษาอิทธิพลนวัตกรรมสีเขียว การจัดการด้านสิ่งแวดล้อม ความได้เปรียบทางการแข่งขัน และการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียที่มีต่อผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง จำนวน 385 ราย ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า นวัตกรรมสีเขียว การจัดการด้านสิ่งแวดล้อม ความได้เปรียบทางการแข่งขัน และผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืนอยู่ในระดับมากที่สุด การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียอยู่ในระดับมาก และความได้เปรียบทางการแข่งขันส่งผลต่อการดำเนินงานอย่างยั่งยืนมากที่สุด รองลงมา คือ นวัตกรรมสีเขียวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งสามารถพยากรณ์ผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืนได้ถูกต้อง ร้อยละ 87.70

คำสำคัญ: นวัตกรรมสีเขียว; การจัดการด้านสิ่งแวดล้อม; ความได้เปรียบทางการแข่งขัน; การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย; ผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืน

Abstract

The objectives of this research were to study the green innovation, environmental management, competitive advantage, stakeholder engagement and sustainable performance of small and medium enterprises in the lower northern Thailand; and investigate the effects of the green

innovation, environmental management, competitive advantage and stakeholder engagement on the sustainable performance of small and medium enterprises in the lower northern Thailand. The sample consisted of 385 entrepreneurs of the small and medium enterprises in the lower northern Thailand. A questionnaire was used as a tool for data collection. The statistics for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation and multiple regression analysis. The research results showed that the green innovation, environmental management, competitive advantage and sustainable performance were at a highest level, and stakeholder engagement was at a high level. Also, the competitive advantage and green innovation were considered the highest impact on the sustainable performance at a statistical significance level of 0.01. The forecasting equation was able to predict the sustainable performance with an accuracy of 87.70 percent.

Keywords: Green Innovation; Environmental Management; Competitive Advantage; Stakeholder Engagement; Sustainable Performance

บทนำ

วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (Small and Medium Enterprises: SMEs) เป็นธุรกิจที่สนับสนุนการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจในระดับประเทศ และมีบทบาทสำคัญในระดับธุรกิจภาคประชาชนที่นำไปสู่การกระจายรายได้ที่ดีขึ้นต่อระบบเศรษฐกิจ และสนับสนุนให้เศรษฐกิจเติบโตได้อย่างยั่งยืน (ธนพล ก่อฐานะ, 2561) จากข้อมูลของสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พบว่า ประเทศไทยมีจำนวนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมรวม 3,187,378 ราย คิดเป็นร้อยละ 99.54 ของจำนวนวิสาหกิจทั้งประเทศ (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2566) จากสถานการณ์ COVID-19 เป็นวิกฤตการณ์รุนแรงที่ส่งผลกระทบและขยายวงไปในทุกภาคส่วนทำให้ผู้ประกอบการจำนวนมากต้องล้มเลิกกิจการ ในขณะเดียวกันธุรกิจ SMEs ยังคงประสบปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินกิจการ ผู้ประกอบการต้องมีการปรับตัวเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการดำเนินกิจการ (กุลธีรา ทองใหญ่ และวิษณุพงษ์ โพธิพิรุฬห์, 2566) ในปัจจุบันเทคโนโลยีเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวัน ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการใช้ชีวิต จึงต้องอาศัยนวัตกรรมใหม่ๆ มาปรับปรุงพัฒนาองค์กร (ปรียาพรรณ พุ่มระหงส์, 2563) นวัตกรรมสีเขียวจึงเป็นแนวคิดที่ได้รับความสนใจและเป็นที่นิยมอย่างมากของอุตสาหกรรมการผลิตทั่วโลก โดยอุตสาหกรรมการผลิตได้มีการนำแนวคิดการขับเคลื่อน ด้วยนวัตกรรมและแนวคิดสีเขียวมาผสมผสาน (Chien et al., 2022) เป็นการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ใหม่ และพัฒนากระบวนการผลิตเดิมให้ดีขึ้น (Chen, 2008) โดยหลายองค์กรต่างตระหนักดีว่า นวัตกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เป็นปัจจัยสำคัญที่มีต่อผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืน ในขณะเดียวกันธุรกิจจำเป็นต้องตระหนักถึงการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อปรับปรุงและพัฒนาองค์กรให้อยู่อย่างยั่งยืน (Christmann, 2000) จากสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตลอดเวลา โดยเกิดปัญหาความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมซึ่งส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนมุมมองการผลิตและการบริโภค ส่งผลให้ผู้ประกอบการต้องเร่งปรับตัวเพื่อให้สามารถดำเนินธุรกิจสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงและสามารถตอบสนองความต้องการของกลุ่มผู้บริโภคที่มีบทบาทและความสำคัญต่อเศรษฐกิจมากขึ้น (Chan et al., 2012)

ความได้เปรียบในการแข่งขันเป็นกลยุทธ์ที่ทำให้องค์กรอยู่ในตำแหน่งที่เหนือกว่า หรือได้เปรียบกว่าคู่แข่ง ด้วยวิธีการนำเสนอผลิตภัณฑ์หรือบริการที่มีคุณภาพดีในราคาที่ต่ำกว่าคู่แข่ง หรือจุดเด่นอื่นๆ ที่เหนือกว่าคู่แข่ง ซึ่งสามารถทำกำไรได้สูงกว่ามาตรฐาน และสร้างคุณค่าแก่องค์กร (Porter, 1980; อัจฉรา สุขกลิ่น และคณะ, 2561) ดังนั้น ความได้เปรียบในการแข่งขันจึงมีบทบาท สำคัญในการพัฒนามูลค่าเพิ่ม ส่งผลให้ผู้ประกอบการมีผลการ

ดำเนินงานอย่างยั่งยืน (วรรณิตา สารีคำ และคณะ, 2564) นอกจากนี้กระแสการดำเนินธุรกิจยุคใหม่ทำให้บริษัทขนาดใหญ่ต้องตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียของธุรกิจ ซึ่งเป็นปัจจัยใหม่ที่มีความสำคัญต่อผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืนขององค์กร (सानิตย์ หนูนิล, 2561 ; สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์, 2563)

การดำเนินธุรกิจเพื่อให้มีผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืนได้กลายเป็นสิ่งสำคัญมากขึ้นสำหรับธุรกิจในปัจจุบัน ภายใต้ระบบเศรษฐกิจ สังคมและสภาพแวดล้อมที่มีความซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืนอาจรวมถึงความมีประสิทธิภาพและความยุติธรรมระหว่างกัน (Osorio et al., 2005) และสามารถประเมินภายใต้มุมมองของการวัดประสิทธิภาพด้วยการเพิ่มมิติทางธุรกิจ ได้แก่ ความยั่งยืนด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม (Uysal, 2012) อย่างไรก็ตาม SMEs ในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนล่างซึ่งประกอบด้วยจังหวัดตาก สุโขทัย อุตรดิตถ์ พิษณุโลก เพชรบูรณ์ นครสวรรค์ กำแพงเพชร พิจิตร และอุทัยธานี ประสบปัญหาและอุปสรรคเช่นเดียวกับ SMEs ทั่วประเทศ ธุรกิจ SMEs ในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่างยังคงขาดความต่อเนื่องและต้องเลิกกิจการไปเป็นจำนวนมาก โดยในปี พ.ศ. 2565 มีการเลิกกิจการเป็นจำนวน 2,513 ราย จากทั้งหมด 9,810 ราย คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 25.62 ของ SMEs ทั้งหมดในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, 2566)

บทความวิจัยนี้นำเสนอให้เห็นอิทธิพลของนวัตกรรมสีเขียว การจัดการด้านสิ่งแวดล้อม ความได้เปรียบทางการแข่งขัน และการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียที่มีต่อผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง งานวิจัยส่วนใหญ่ที่ผ่านมามักจะศึกษาเรื่องผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืนในบริบทของอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ในขณะที่การศึกษาบริบทของ SMEs ยังมีการศึกษาอยู่เป็นจำนวนน้อย งานวิจัยนี้เน้นการศึกษาเพิ่มเติมประเด็นการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืนภายใต้บริบทของ SMEs เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้ไปใช้ในการวางแผนและพัฒนาให้ SMEs สามารถอยู่รอดได้ มีผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืน และทำให้มูลค่าเศรษฐกิจของประเทศเติบโตและมีความมั่นคง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษานวัตกรรมสีเขียว การจัดการด้านสิ่งแวดล้อม ความได้เปรียบทางการแข่งขัน การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย และผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลนวัตกรรมสีเขียว การจัดการด้านสิ่งแวดล้อม ความได้เปรียบทางการแข่งขัน และการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียที่มีต่อผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง

สมมติฐานการวิจัย

1. นวัตกรรมสีเขียว มีผลต่อผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง
2. การจัดการด้านสิ่งแวดล้อม มีผลต่อผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง
3. ความได้เปรียบทางการแข่งขัน มีผลต่อผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง
4. การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย มีต่อผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับนวัตกรรมสีเขียว

นวัตกรรมสีเขียว หมายถึง การดำเนินงานเพื่อไปสู่ความยั่งยืน เป็นการสร้างสรรค์หรือคิดค้นผลิตภัณฑ์ใหม่หรือการพัฒนาผลิตภัณฑ์เดิมให้ดีขึ้น รวมถึงด้านกระบวนการผลิต และรูปแบบการจัดการโครงสร้างขององค์กรและวิธีการทำงานทางธุรกิจที่นำไปสู่การพัฒนาสิ่งแวดล้อมที่ช่วยสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับธุรกิจ และลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม (Chen et al., 2006; Fussler & James 1996; Basana et al., 2022) Chen et al., (2006) ได้แบ่งองค์ประกอบสำคัญเกี่ยวกับนวัตกรรมสีเขียวไว้ 2 ประการ ได้แก่ 1) นวัตกรรมผลิตภัณฑ์สีเขียว และ 2) นวัตกรรมกระบวนการสีเขียว ในขณะที่ Xie et al., (2019) แบ่งองค์ประกอบสำคัญเกี่ยวกับนวัตกรรมสีเขียวไว้ 3 ประการ ได้แก่ 1) กระบวนการสีเขียว 2) ผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และ 3) การจัดการสีเขียว

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้น ผู้วิจัยใช้แนวคิดของ Chen et al. (2006) มาใช้การวิจัยครั้งนี้ โดยนวัตกรรมสีเขียวมีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ 1) นวัตกรรมผลิตภัณฑ์สีเขียว 2) นวัตกรรมกระบวนการสีเขียว

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม

สุกานดา กลิ่นขจร (2561) ได้ให้ความหมายว่า การจัดการด้านสิ่งแวดล้อม หมายถึง กระบวนการในการพัฒนาและปรับปรุงระบบการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม การจัดสรรทรัพยากรอย่างเหมาะสมให้ใช้ได้อย่างคุ้มค่า และมีประสิทธิภาพ รวมถึงการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการผลิต การกำจัด การบำบัด และการฟื้นฟูของเสียและมลพิษ ตลอดจนการควบคุมกิจกรรมที่เกิดขึ้นจากอุตสาหกรรมต่างๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ได้แบ่งองค์ประกอบสำคัญเกี่ยวกับการจัดการ ด้านสิ่งแวดล้อมไว้ 5 ด้าน ดังนี้ 1) การวางแผนและการจัดองค์กรด้านสิ่งแวดล้อม 2) ระบบการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม 3) แนวทางการกำจัดของเสีย 4) การบูรณาการทางเทคโนโลยี 5) เครือข่ายการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม ในขณะที่รัชชานนท์ ทวีผล (2567) แบ่งองค์ประกอบสำคัญเกี่ยวกับการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ 1) นโยบายสิ่งแวดล้อม 2) การจัดการขยะ 3) การจัดการน้ำ 4) การจัดการเสียง 5) การจัดการพลังงาน 6) การจัดการคุณภาพอากาศ และ 7) การเลือกใช้สินค้าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้น ผู้วิจัยใช้แนวคิดของ สุกานดา กลิ่นขจร (2561) มาใช้การวิจัยครั้งนี้ โดยการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม มีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ 1) การวางแผนและการจัดองค์กรด้านสิ่งแวดล้อม 2) ระบบการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม 3) แนวทางการกำจัดของเสีย 4) การบูรณาการทางเทคโนโลยี 5) เครือข่ายการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความได้เปรียบทางการแข่งขัน

ความได้เปรียบในการแข่งขัน ตามแนวคิดของ Porter (1980) ได้ให้ความหมายว่า ความได้เปรียบในการแข่งขันเป็นกลยุทธ์ที่ทำให้องค์กรอยู่ในตำแหน่งที่เหนือกว่า หรือได้เปรียบกว่าคู่แข่ง ด้วยวิธีการนำเสนอผลิตภัณฑ์หรือบริการที่มีคุณภาพดีที่สุด โดยที่มีต้นทุนต่ำหรือจุดเด่นอื่นๆ ที่เหนือกว่าคู่แข่ง โดยมีกลยุทธ์การสร้างความสามารถในการแข่งขันด้วยวิธี 1) การเป็นผู้นำทางด้านต้นทุน 2) การสร้างความแตกต่าง และ 3) การมุ่งตลาดเฉพาะส่วน ในขณะที่ Healy et al., (2014) ได้ให้ความหมายว่า ความได้เปรียบทางการแข่งขัน เป็นการช่วยให้ธุรกิจมีความสามารถ ที่แตกต่างจากคู่แข่งและเป็นกลยุทธ์การทำงานสำหรับองค์กรที่มุ่งเน้นด้านสภาพแวดล้อมในการแข่งขันเพื่อหากลยุทธ์ที่เหมาะสม ที่สุดให้กับธุรกิจในการนำไปสู่การเป็นผู้นำด้านการตลาดการใช้กลยุทธ์ต่างๆ เพื่อสร้างความพึงพอใจเพื่อให้มีขีดความสามารถ เหนือกว่าคู่แข่งหรือสร้างความสามารถในการแข่งขัน ได้แบ่งองค์ประกอบสำคัญเกี่ยวกับมีความสำคัญต่อผลประกอบการในอนาคต ซึ่งประกอบด้วย 4 ประการ ได้แก่ 1) การสร้างความแตกต่าง 2) ความได้เปรียบทางด้านต้นทุน 3) การตอบสนองอย่างรวดเร็ว และ 4) การมุ่งตลาดเฉพาะส่วน

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้น ผู้วิจัยใช้แนวคิดของ Healy et al., (2014) มาใช้การวิจัยครั้งนี้ เนื่องจากองค์ประกอบของความได้เปรียบทางการแข่งขันครอบคลุมถึงการตอบสนองอย่างรวดเร็ว ซึ่งเป็นบริบทของธุรกิจในปัจจุบันโดยเฉพาะธุรกิจ SMEs แบ่งองค์ประกอบสำคัญเกี่ยวกับความได้เปรียบทางการแข่งขันไว้ 4 ประการ ได้แก่ 1) การสร้างความแตกต่าง 2) การเป็นผู้นำด้านต้นทุน 3) การตอบสนองอย่างรวดเร็ว และ 4) การมุ่งตลาดเฉพาะส่วน

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย

ทฤษฎีผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholder Theory) ของ Freeman (1984) มีพื้นฐานมาจากแนวคิดของ Barnard (1968) ที่สนับสนุนความรับผิดชอบต่อสังคม โดยผู้บริหารต้องสร้างความพึงพอใจต่อบุคคลที่หลากหลาย อาทิเช่น พนักงาน ลูกค้า ผู้ขายปัจจัยการผลิต องค์กรชุมชนในท้องถิ่น นอกเหนือจากผู้ถือหุ้นหรือเจ้าของบริษัท และให้ความสำคัญกับความรับผิดชอบต่อสังคมในมิติทางเศรษฐกิจควบคู่กับการให้ความสำคัญในมิติของสิ่งแวดล้อม สังคม การกำกับดูแลกิจการที่ดีผู้มีส่วนได้เสีย เพื่อตอบสนองความคาดหวังของผู้มีส่วนได้เสียที่หลากหลายได้อย่างสมดุลทำให้ธุรกิจเติบโตได้อย่างยั่งยืน การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย หมายถึง กระบวนการที่องค์กรดำเนินการเพื่อสื่อสารและรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้เสียทั้งภายในและภายนอกองค์กร รวมถึงประเมินผลความคืบหน้าและผลกระทบ เพื่อนำมาปรับปรุงแนวทางการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Morsing & Schultz 2006; สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์, 2563) Morsing & Schultz (2006) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียเป็นกลยุทธ์เพื่อการสื่อสารระหว่างองค์กรและผู้มีส่วนได้เสีย ประกอบด้วย 1) การแจ้งข้อมูลให้แก่ผู้มีส่วนได้เสีย 2) การตอบสนองของผู้มีส่วนได้เสีย และ 3) การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย ในขณะที่สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (2563) ได้แบ่งองค์ประกอบที่สำคัญของการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ระบุผู้มีส่วนได้เสียทั้งภายในและภายนอกองค์กร 2) ค้นหาความคาดหวังของผู้มีส่วนได้เสีย และ 3) การตอบสนองความคาดหวังของผู้มีส่วนได้เสีย

จากการทบทวนวรรณกรรม ผู้วิจัยนำแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (2563) และของ Morsing & Schultz (2006) มาประยุกต์ใช้ในงานวิจัย ครั้งนี้ โดยการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียประกอบด้วย 1) การระบุผู้มีส่วนได้เสีย 2) การวิเคราะห์ ความสำคัญ 3) การสื่อสาร 4) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และ 5) การประเมินผล

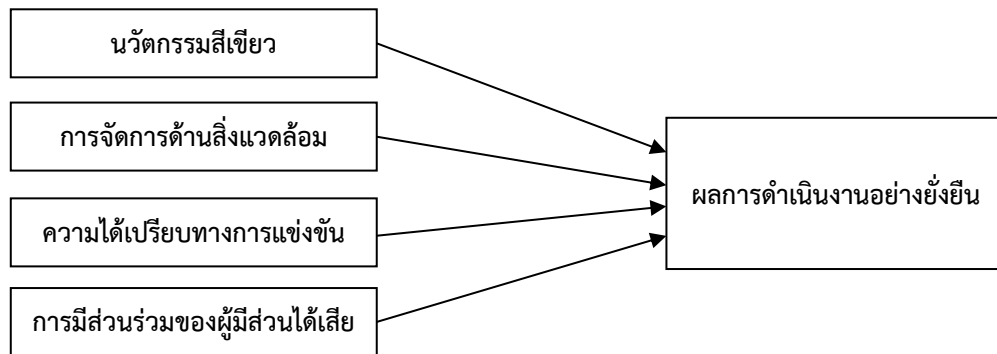
แนวคิดเกี่ยวกับผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืน

Brundtland (1987) ได้ให้ความหมายว่า ผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืน เป็นผลการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลทั้ง 3 ด้าน ซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาทางเศรษฐกิจ โดยคำนึงถึงสังคม และพยายามลดผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม ในขณะที่ Elkington (1998) ได้ให้ความหมายว่า ผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืน คือ ผลลัพธ์เชิงบูรณาการที่เกิดจากการดำเนินงานในด้านต่างๆ ขององค์กรเพื่อนำไปสู่การเติบโตอย่างต่อเนื่องสมดุลและยั่งยืน โดยผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืนมีองค์ประกอบ 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านเศรษฐกิจ 2) ด้านสังคม 3) ด้านสิ่งแวดล้อม Kaplan & Norton (2004) ได้แบ่งองค์ประกอบของการวัดผลการดำเนินงานขององค์กรเป็น 4 มุมมอง ได้แก่ 1) มุมมองด้านการเงิน 2) มุมมองด้านลูกค้า 3) มุมมองด้านกระบวนการภายใน และ 4) มุมมองด้านการเรียนรู้และเติบโต

จากการทบทวนวรรณกรรม ผู้วิจัยใช้แนวคิดเกี่ยวกับผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืนของ Elkington (1998) มาใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ เนื่องจากเป็นบริบทการดำเนินธุรกิจในปัจจุบันที่เน้นความยั่งยืน โดยผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืนมีองค์ประกอบ 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านเศรษฐกิจ 2) ด้านสังคม และ 3) ด้านสิ่งแวดล้อม

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดนวัตกรรมสีเขียวตามแนวคิดของ Chen et al., (2006) แนวคิดการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมตามแนวคิดของสุกานดา กลิ่นขจร (2561) แนวคิดเกี่ยวกับความได้เปรียบทางการแข่งขันตามทฤษฎีของ Healy et al., (2014) แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้ทั้งของสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (2563) และของ Morsing & Schultz (2006) และใช้การวัดผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืนตามทฤษฎีของ Elkington (1998) โดยมีกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง มีจำนวนทั้งหมด 9,810 ราย ซึ่งเป็นข้อมูล ณ วันที่ 29 ธันวาคม พ.ศ. 2566 (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2566) ผู้วิจัยคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ ทาโร ยามาเน่ (Yamane, 1973) และกำหนดระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ร้อยละ 0.05 และระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 ทำให้ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 385 ราย และใช้การสุ่มตัวอย่างตามหลักการความน่าจะเป็น (Probability Sampling) ด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ในแต่ละระดับชั้นแบบสัดส่วน (Proportion Stratified Sampling) ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามแบบปลายปิดแบ่งเป็น 6 ส่วน ได้แก่ (1) แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ประกอบด้วย ระยะเวลาดำเนินกิจการ ประเภทกิจการ และทุนจดทะเบียน (2) แบบสอบถามเกี่ยวกับนวัตกรรมสีเขียว (3) แบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม (4) แบบสอบถามเกี่ยวกับความได้เปรียบทางการแข่งขัน (5) แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย และ (6) แบบสอบถามเกี่ยวกับผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืน โดยส่วนที่ 2-6 มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามวิธีของ Likert et al. (1957) โดยมีเกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยแบบมาตราส่วนประเมินค่า ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.21-5.00 มีความคิดเห็นระดับมากที่สุด คะแนนเฉลี่ย 3.41-4.20 มีความคิดเห็นระดับมาก
คะแนนเฉลี่ย 2.61-3.40 มีความคิดเห็นระดับปานกลาง คะแนนเฉลี่ย 1.81-2.60 มีความคิดเห็นระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.80 มีความคิดเห็นระดับน้อยที่สุด

ผู้วิจัยตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย โดยตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) คำนวณหาดัชนีความสอดคล้อง (Index of consistency หรือ IOC) พบว่า ข้อคำถามมีค่า IOC มากกว่า 0.67 ทุกข้อ

นั่นคือ แบบสอบถามมีค่าความตรงตามเนื้อหาผ่านเกณฑ์และนำมาใช้ได้ และตรวจสอบความเชื่อมั่นหรือความเที่ยงตรง (Reliability) โดยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้กับกลุ่มที่มีลักษณะคล้ายกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) พบว่า ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามอยู่ระหว่าง 0.985 - 0.986 โดยมีค่าความเชื่อมั่นในภาพรวมเท่ากับ 0.986 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.70 ที่เป็นค่าระดับความเชื่อมั่นที่ยอมรับได้ แสดงว่าแบบสอบถามมีความน่าเชื่อถือและสามารถนำไปใช้ได้ (Hair et al., 2006)

ทั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง และนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับนวัตกรรมสีเขียว การจัดการด้านสิ่งแวดล้อม ความได้เปรียบทางการแข่งขัน การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย และผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืน สามารถสรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับนวัตกรรมสีเขียว

นวัตกรรมสีเขียว	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
นวัตกรรมผลิตภัณฑ์สีเขียว	4.23	0.71	มากที่สุด
นวัตกรรมกระบวนการสีเขียว	4.29	0.71	มากที่สุด
รวม	4.26	0.68	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับนวัตกรรมสีเขียวอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.26$, S.D. = 0.68) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า นวัตกรรมสีเขียวที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ นวัตกรรมกระบวนการสีเขียว ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = 0.71) รองลงมา ได้แก่ นวัตกรรมผลิตภัณฑ์สีเขียว ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = 0.71) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม

การจัดการด้านสิ่งแวดล้อม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
การวางแผนและการจัดองค์กรด้านสิ่งแวดล้อม	4.15	0.78	มาก
ระบบการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม	4.28	0.67	มากที่สุด
แนวทางการกำจัดของเสีย	4.33	0.61	มากที่สุด
การบูรณาการทางเทคโนโลยี	4.32	0.65	มากที่สุด
เครือข่ายการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม	4.18	0.80	มาก
รวม	4.25	0.67	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.67) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ แนวทางการกำจัดของเสีย ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.61) รองลงมา ได้แก่ การบูรณาการทางเทคโนโลยี ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = 0.65) ระบบการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = 0.67) เครือข่ายการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = 0.80) และการวางแผนและการจัดองค์กรด้านสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 4.15$, S.D. = 0.78) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความได้เปรียบทางการแข่งขัน

ความได้เปรียบทางการแข่งขัน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
การสร้างความแตกต่าง	4.22	0.66	มากที่สุด
การเป็นผู้นำด้านต้นทุน	4.24	0.64	มากที่สุด
การตอบสนองอย่างรวดเร็ว	4.30	0.66	มากที่สุด
การมุ่งตลาดเฉพาะส่วน	4.23	0.80	มากที่สุด
รวม	4.25	0.63	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความได้เปรียบทางการแข่งขันอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.63) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การตอบสนองอย่างรวดเร็ว ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.66) รองลงมา ได้แก่ การเป็นผู้นำด้านต้นทุน ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.64) การมุ่งตลาดเฉพาะส่วน ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = 0.80) และการสร้างความแตกต่าง ($\bar{X} = 4.22$, S.D. = 0.66) ตามลำดับ

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย

การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
การระบุผู้มีส่วนได้เสีย	4.02	0.91	มาก
การวิเคราะห์ความสำคัญ	4.26	0.80	มากที่สุด
การสื่อสาร	4.18	0.73	มาก
การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	4.20	0.86	มาก
การประเมินผล	4.21	0.83	มากที่สุด
รวม	4.18	0.78	มาก

จากตารางที่ 4 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = 0.78) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การวิเคราะห์ความสำคัญ ($\bar{X} = 4.26$, S.D. = 0.80) รองลงมา ได้แก่ การประเมินผล ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.83) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = 0.86) การสื่อสาร ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = 0.73) และการระบุผู้มีส่วนได้เสีย ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = 0.91) ตามลำดับ

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืน

ผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
ด้านเศรษฐกิจ	4.21	0.72	มากที่สุด
ด้านสังคม	4.24	0.70	มากที่สุด
ด้านสิ่งแวดล้อม	4.31	0.78	มากที่สุด
รวม	4.25	0.69	มากที่สุด

จากตารางที่ 5 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืนอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.69) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 4.31$, S.D. = 0.78) รองลงมา ได้แก่ ด้านสังคม ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.70) และด้านเศรษฐกิจ ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.72) ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผู้วิจัยทำการทดสอบสมมติฐานการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาอิทธิพลนวัตกรรมสีเขียว การจัดการด้านสิ่งแวดล้อม ความได้เปรียบทางการแข่งขัน และการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียที่มีต่อผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง โดยใช้สถิติ Pearson Correlation และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ผลการวิเคราะห์มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างนวัตกรรมสีเขียว การจัดการด้านสิ่งแวดล้อม ความได้เปรียบทางการแข่งขัน การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย และผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืน

	Inno	Manage	Com	Stake	Sust	VIF
Inno	1	0.924***	0.844***	0.786***	0.842***	3.482
Manage	-	1	0.865***	0.902***	0.849***	3.960
Com	-	-	1	0.7720***	0.930***	3.482
Stake	-	-	-	1	0.750***	2.933

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 6 เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างนวัตกรรมสีเขียว การจัดการด้านสิ่งแวดล้อม ความได้เปรียบทางการแข่งขัน การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย และผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืน พบว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.750 - 0.930 แสดงว่าตัวแปรแต่ละตัวมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เมื่อทำการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ โดยใช้ Multicollinearity Test พบว่าค่า VIF ของตัวแปรมีค่าตั้งแต่ 2.933 - 3.960 ซึ่งมีความน้อยกว่า 10 แสดงว่าตัวแปรอิสระแต่ละตัวมีความสัมพันธ์กันไม่มากจนทำให้เกิดปัญหา Multicollinearity ระหว่างความสัมพันธ์ภายในของตัวแปรอิสระ (วิจิตร จำลองราษฎร์, 2561)

ตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์นวัตกรรมสีเขียว การจัดการด้านสิ่งแวดล้อม ความได้เปรียบทางการแข่งขัน และการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียที่มีต่อผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืน

ตัวแปร	b	Std.Error	β	t	p-value
ค่าคงที่ (Constant)	-0.150	0.086		-1.753	0.080
นวัตกรรมสีเขียว (Inno)	0.202	0.034	0.199	5.919	0.000***
การจัดการด้านสิ่งแวดล้อม (Manage)	0.076	0.283	0.055	1.075	0.283
ความได้เปรียบทางการแข่งขัน (Com)	0.833	0.037	0.762	22.727	0.000***
การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย (Stake)	0.014	0.618	0.015	0.499	0.618
R					0.936
R ²					0.877
Adjust R ²					0.876
MSE					0.245

***มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของนวัตกรรมสีเขียว การจัดการด้านสิ่งแวดล้อม ความได้เปรียบทางการแข่งขัน และการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย กับผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืน พบว่า นวัตกรรมสีเขียว และความได้เปรียบทางการแข่งขันส่งผลต่อผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยความได้เปรียบทางการแข่งขันมีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืนมากที่สุด รองลงมา คือ นวัตกรรมสีเขียว ซึ่งตัวแปรทั้ง 2 ตัว สามารถพยากรณ์ผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืนได้ถูกต้องร้อยละ 87.70

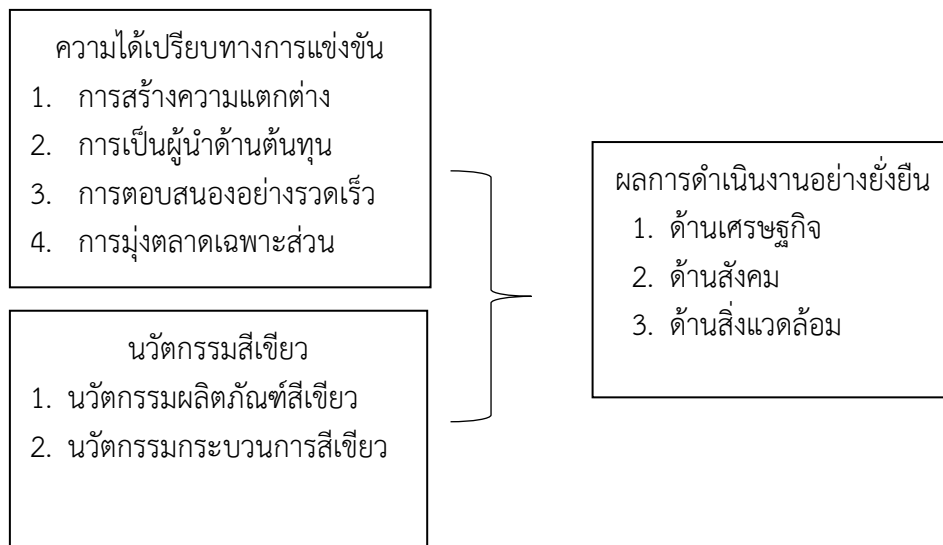
อภิปรายผลการวิจัย

นวัตกรรมสีเขียว การจัดการด้านสิ่งแวดล้อม ความได้เปรียบทางการแข่งขัน และผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืนโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด และการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ Rustiarini et al., (2022) พบว่า นวัตกรรมสีเขียว มีความสำคัญมากที่สุดสำหรับผู้ประกอบการ SMEs ในเมืองบาห์ลี ประเทศอินโดนีเซีย โดยการนำนวัตกรรมสีเขียวไปปฏิบัติจะช่วยให้ผู้ประกอบการปฏิบัติตามความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม และส่งเสริมให้ SMEs บรรลุเป้าหมายทางด้านเศรษฐกิจ ซึ่งนำไปสู่ผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัยของสุกานดา กลิ่นขจร (2564) พบว่า การจัดการด้านสิ่งแวดล้อมมีความสำคัญระดับมากที่สุดต่อผลการดำเนินงานขององค์กร โดยด้านแนวทางการจัดการของเสียเป็นองค์ประกอบที่สำคัญมากที่สุด รองลงมาคือ ระบบการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม การบูรณาการทางเทคโนโลยี การวางแผนและจัดองค์กร และเครือข่ายการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม ตามลำดับ และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Healy et al., (2014) ที่กล่าวว่า ความได้เปรียบทางการแข่งขัน เป็นการช่วยให้ธุรกิจมีความสามารถที่แตกต่างจากคู่แข่งและเป็นกลยุทธ์การทำงานสำหรับองค์กรที่มุ่งเน้นด้านสภาพแวดล้อมในการแข่งขันเพื่อหากลยุทธ์ที่เหมาะสมที่สุดให้กับธุรกิจในการนำไปสู่การเป็นผู้นำด้านการตลาด การใช้กลยุทธ์ต่างๆ เพื่อสร้างความพึงพอใจ เพื่อให้มีขีดความสามารถเหนือกว่าคู่แข่งหรือสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Ogachi & Kariuki (2020) พบว่า การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียมีความสำคัญ เป็นอย่างมาก โดยเป็นปัจจัยสำคัญในการผลักดันให้องค์กรประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุกานดา กลิ่นขจร (2564) พบว่า ผลการดำเนินงานขององค์กรทั้งด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ อยู่ในระดับมากที่สุด

นวัตกรรมสีเขียวและความได้เปรียบทางการแข่งขันมีผลต่อผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง โดยความได้เปรียบทางการแข่งขันมีอิทธิพลมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของสุกานดา กลิ่นขจร (2561) พบว่า ความได้เปรียบทางการแข่งขันมีผลต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจอุตสาหกรรมอย่างยั่งยืนอย่างมีนัยสำคัญ แสดงว่า ความได้เปรียบทางการแข่งขันเป็นสิ่งสำคัญที่ทุกองค์กรควรสร้างและเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลขององค์กร และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุกานดา กลิ่นขจร (2564) พบว่า ความได้เปรียบทางการแข่งขันส่งผลเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานขององค์กร แสดงให้เห็นว่า การสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันเป็นสิ่งที่สำคัญและทุกองค์กรควรมีการปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของวัชร เวชประสิทธิ์ (2564) พบว่า นวัตกรรมสีเขียวมีอิทธิพลเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืนของสถานประกอบการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย แสดงว่า นวัตกรรมสีเขียวเป็นการสร้างสรรค์และเพิ่มคุณค่าให้กับผลิตภัณฑ์ โดยการพัฒนาของเดิมให้ดีขึ้นตลอดจนพัฒนาด้านกระบวนการการผลิตซึ่งนำไปสู่การสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันและผลการดำเนินงานของธุรกิจอย่างยั่งยืน

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากผลการวิจัยสามารถสรุปองค์ความรู้ใหม่ได้ตามภาพที่ 2 ดังนี้



ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

ผลการวิจัยยังคงสนับสนุนแนวคิดและทฤษฎีเดิม นั่นคือความได้เปรียบทางการแข่งขัน ซึ่งประกอบด้วย 1) การสร้างความแตกต่าง 2) การเป็นผู้นำด้านต้นทุน 3) การตอบสนองอย่างรวดเร็ว และ 4) การมุ่งตลาดเฉพาะส่วน มีผลต่อผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม งานวิจัยนี้มีข้อค้นพบใหม่ว่า ไม่เพียงแต่ธุรกิจขนาดใหญ่เท่านั้นที่ การสร้างนวัตกรรมสีเขียว มีผลต่อผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืน แต่ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมก็ยังใช้การสร้างนวัตกรรมสีเขียวเพื่อมีผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืนเช่นเดียวกัน โดยนวัตกรรมสีเขียว ประกอบด้วย 1) นวัตกรรมผลิตภัณฑ์สีเขียว และ 2) นวัตกรรมกระบวนการสีเขียว วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมสามารถสร้างนวัตกรรมผลิตภัณฑ์สีเขียวโดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ ใช้ทรัพยากรและพลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ มุ่งเน้นการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ที่คำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และผลิตสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ส่วนการสร้างนวัตกรรมกระบวนการสีเขียวสามารถทำได้โดยการนำเสนอผลิตภัณฑ์ที่ผลิตขึ้นจากกระบวนการและเทคโนโลยีที่ใส่ใจผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมออกสู่ตลาด และให้ความสำคัญกับการออกแบบกระบวนการผลิตใหม่ที่เป็นการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ซึ่งจะส่งผลให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืน

ผลการวิจัยยังค้นพบว่า การจัดการด้านสิ่งแวดล้อมและการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย ไม่มีผลต่อผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืน แสดงว่าวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง ไม่ได้ให้ความสำคัญกับการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมและการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียในการสร้างผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืนขององค์กร

สรุป

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้รับจากการวิจัย คือ ความได้เปรียบทางการแข่งขันและนวัตกรรมสีเขียวมีผลต่อผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง ดังนั้น SMEs ที่ต้องการมี ผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืนควรเน้นการสร้างนวัตกรรมสีเขียวและสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1) ความได้เปรียบทางการแข่งขัน มีผลต่อผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง ดังนั้น SMEs ควรสร้างผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืน โดยเน้นให้มีการตอบสนองอย่างรวดเร็วในการนำข้อเสนอแนะของลูกค้ามาปรับปรุงผลิตภัณฑ์หรือการบริการอย่างรวดเร็วเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้า สร้างการเป็นผู้นำด้านต้นทุนโดยการผลิตสินค้าครั้งละจำนวนมากเพื่อตอบสนองกลุ่มลูกค้าเป้าหมายหลัก ทำให้มีต้นทุนการผลิตที่ต่ำ และมุ่งตลาดเฉพาะส่วน เช่น ลูกค้าเฉพาะกลุ่มเพื่อทำให้เกิดความชำนาญในการดำเนินธุรกิจ พร้อมทั้งสร้างความแตกต่าง

2) SMEs ควรส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมสีเขียว โดยเน้นไปที่นวัตกรรมกระบวนการสีเขียว ในการนำเสนอผลิตภัณฑ์ที่ผลิตขึ้นจากกระบวนการและเทคโนโลยีที่ใส่ใจผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมออกสู่ตลาด นอกจากนี้ควรส่งเสริมนวัตกรรมผลิตภัณฑ์สีเขียวโดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ โดยใช้ทรัพยากรและพลังงานอย่างมีประสิทธิภาพและมุ่งเน้นการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ที่คำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาเพิ่มเติม ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้แบบจำลองสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) เพื่อให้สามารถบูรณาการทั้งการวิเคราะห์ปัจจัย และเส้นทางความสัมพันธ์ไปพร้อมๆ กัน

2) จากผลการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียไม่มีผลต่อผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยที่ศึกษาในบริบทของอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่พบว่า การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียมีผลต่อผลการดำเนินงานขององค์กร ทั้งนี้การศึกษารoundต่อไปอาจศึกษาในบริบทของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาพรวมทั้งประเทศ ซึ่งจะทำได้ผลการวิจัยที่ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. (2566). *จำนวนการจดทะเบียนเลิกกิจการ ปี 2565*. สืบค้นเมื่อ 27 มกราคม 2567, จาก https://openapi.dbd.go.th/juristic_person/dissolution/Dissolution2565.csv
- กุลธีรา ทองใหญ่ และ วิษณุพงษ์ โพธิ์พิรุฬห์. (2566). อิทธิพลของภาวะผู้นำแบบผู้ประกอบการต่อผลการดำเนินงานด้านการเงินของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม: บทบาทของตัวแปรค่านกลางทุนทางปัญญาและความพึงพอใจของลูกค้า. *วารสารการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และองค์กร*, 15(1), 101-127.
- ธนพล ก่อฐานะ. (2561). ความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพการจัดการความเสี่ยงกับผลการดำเนินงานแบบสมดุลของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารวิชาการเทคโนโลยีอุตสาหกรรม*, 14(3), 106-115.
- ปรียาพรรณ พุ่มระหงส์. (2563). นวัตกรรมจัดการที่ส่งผลต่อความสำเร็จในองค์กรธุรกิจ. *วารสารรามคำแหง ฉบับมนุษยศาสตร์*, 3(2), 105-124.
- รัชชานนท์ ทวีผล. (2567). การจัดการสิ่งแวดล้อมและการวางแผนกลยุทธ์การตลาดจากมุมมองของลูกค้า (4C): กรณีศึกษากลุ่มโรงแรมสีเขียวในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย*, 19(68), 52-63.
- วิจิตรา จำลองราษฎร์. (2561). *การวิจัยธุรกิจทางการเงินและการบัญชี*. กรุงเทพฯ: ท้อป.

- วัชร เวชประสิทธิ์. (2564). รูปแบบกลยุทธ์การจัดการทรัพยากรมนุษย์สีเขียวที่ส่งผลต่อผลดำเนินงานอย่างยั่งยืนของสถานประกอบการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย. *วารสารบริหารธุรกิจ ศรีนครินทรวิโรฒ*, 12(1), 57-79.
- วรรณิดา สารีคำ, จักรเศ เมตตะธารงค์ และ จันทิมา พรหมเกษ. (2564). การสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันด้วยการจัดการโซ่อุปทานที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของวิสาหกิจชุมชนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน. *วารสารการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 13(3), 70-87.
- สานิตย์ หนูนิล.(2561). กลยุทธ์การสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันของผู้ประกอบการเกษตรอัจฉริยะ. *วารสารนักบริหาร*, 38(1), 37-45.
- สุกานดา กลิ่นขจร. (2561). การจัดการด้านสิ่งแวดล้อม นวัตกรรมสีเขียว และผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืน: บทบาทของความได้เปรียบทางการแข่งขัน. *วารสารบริหารธุรกิจ*, 42(161), 19-36.
- สุกานดา กลิ่นขจร (2564). บทบาทการปฏิบัติการด้านสิ่งแวดล้อมและความได้เปรียบทางการแข่งขันที่มีต่อผลการดำเนินงานของอุตสาหกรรมในประเทศไทย. *วารสารวิทยาการจัดการสมัยใหม่*, 14(2), 20-34.
- สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์. (2563). *คู่มือจัดทำแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี/รายงานประจำปี แบบ 56-1 One Report แบบ 69-1*. สืบค้นเมื่อ 27 มกราคม 2567, จาก <https://publish.sec.or.th/nrs/8619s.pdf>.
- สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2566). *รายงานสถานการณ์วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เดือนธันวาคม 2566*. สืบค้นเมื่อ 21 มกราคม 2567, จาก <https://www.sme.go.th/th/download.php?modulekey=215&cid=524>
- อัจฉรา สุขกลิ่น, เกษราภรณ์ สุตตาพงศ์ และ นนทิภัค เพียรโรจน์. (2561). กลยุทธ์การสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันของผู้ประกอบการเกษตรอัจฉริยะ. *วารสารนักบริหาร*, 38(1), 91-100.
- Barnard, C. I. (1968). *Functions of the Executive: Thirtieth Anniversary Edition*. Massachusetts: Harvard University Press.
- Basana, S. R., Suprpto, W., Andreani, F., & Tarigan, Z. J. H. (2022). The Impact of Supply Chain Practice on Green Hotel Performance Through Internal, Upstream, and Downstream Integration. *Uncertain Supply Chain Management*, 10(1), 169-180.
- Brundtland, G. H. (1987). Report of the World Commission on Environment and Development: Our Common Future. Retrieved January 27, 2024, from <https://www.are.admin.ch/are/en/home/media/publications/sustainable-development/brundtland-report.html>
- Chan, R. Y., He, H., Chan, H. K., & Wang, W. Y. (2012). Environmental Orientation and Corporate Performance: The Mediation Mechanism of Green Supply Chain Management and Moderating Effect of Competitive Intensity. *Industrial Marketing Management*, 41(4), 621-630.
- Chen, Y. S., Lai, S. B., & Wen, C. T. (2006). The Influence of Green Innovation Performance on Corporate Advantage in Taiwan. *Journal of Business Ethics*, 67(4), 331-339.
- Chen, Y. S. (2008). The Positive Effect of Green Intellectual Capital on Competitive Advantages of Firms. *Journal of Business Ethics*, 77(3), 271-286.
- Chien, F., Kamran, H. W., Nawaz, M. A., Thach, N. N., Long, P. D., & Baloch, Z. A. (2022). Assessing the Prioritization of Barriers Toward Green Innovation: Small and Medium Enterprises Nexus. *Environment, Development and Sustainability*, 24, 1897-1927.

- Christmann, P. (2000). Effects of “Best Practices” of Environmental Management on Cost Advantage: The Role of Complementary Assets. *Academy of Management*, 84, 606–619.
- Elkington, J. (1998). Accounting For the Triple Bottom Line. *Measuring Business Excellence*, 2(3), 18–22
- Freeman R. E. (1984). *Strategic Management: A Stakeholder Approach*. Massachusetts: Pitman.
- Fussler, C. & James, P. (1996). *A Breakthrough Discipline for Innovation and Sustainability*. London: Pitman.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., Anderson, R. E., & Tatham, R. L. (2006). *Multivariate Data Analysis*. New Jersey: Pearson Education.
- Healy, P., Serafeim, G., Srinivasan, S., & Yu, G. (2014). Market Competition, Earnings Management, and Persistence in Accounting Profitability Around the World. *Review of Accounting Studies*, 19, 1281-1308.
- Kaplan, R. S., & Norton, D. P. (2004). Measuring The Strategic Readiness of Intangible Assets. *Harvard Business Review*, 82(2), 52-63.
- Likert, R., Seashore, S. E., Peter, H. W., Lesser, S. O., Bourne, F. S., Morrisett, I., & Hayes, S. P. (1957). *Some Applications of Behavioral Research*. Paris: UNESCO.
- Morsing, M., & Schultz, M. (2006). Corporate Social Responsibility Communication: Stakeholder Information, Response and Involvement Strategies. *Business Ethics: A European Review*, 15(4), 323-338.
- Osorio, L. R., Lobato, M. O., & Castillo, X. D. (2005). Debates on Sustainable Development: Towards A Holistic View of Reality. *Environment, Development and Sustainability*, 7(4), 501-518.
- Ogachi, R. C., & Kariuki, P. (2020). Influence of Stakeholders Engagement on Performance of Commercial Banks in Kenya. *International Journal of Management and Commerce Innovations*, 8(1), 95-102.
- Porter, M. E. (1980). *Competitive Strategy: Techniques For Analyzing Industries and Competitors*. New York: The Free Press.
- Rustiarini, N. W., Bhegawati, D. S., & Mendra, N. Y. (2022). Does Green Innovation Improve SME Performance? *Economies*, 10(12), 316.
- Uysal, F. (2012). An Integrated Model for Sustainable Performance Measurement in Supply Chain. *Journal of Social and Behavioral Sciences*, 62, 689–694.
- Xie, X., Huo, J., & Zou, H. (2019). Green Process Innovation, Green Product Innovation, and Corporate Financial Performance: A Content Analysis Method. *Journal of Business Research*, 101, 697-706.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. (3rd ed.). New York: Harper & Row.